

Haloško petje na tretko





REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Haloško petje na tretko

© 2017, Glasbenonarodopisni inštitut,
Založba ZRC, ZRC SAZU

Gradivo zbrala in uredila:

Urša Šivic

Avtorji strokovnih besedil: Urša Šivic,
Lojzka Merc, Jasna Vidakovič in
Mirko Ramovš

Transkripcije besedil in jezikovni pregled: Marija Klobčar

Transkripcije melodij in notografiranje: Urša Šivic

Urednik: Drago Kunej

Oblikovanje: ArnoldVuga+; Nataša Vuga

Prevod: Tanja Kuret

Izdala: ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut, zanj: Drago Kunej, in Društvo Trstenke, zanj: Lojzka Merc

Založila: Založba ZRC, zanjo: Oto Luthar, glavni urednik založbe: Aleš Pogačnik, in Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, zanj: Marko Repnik

Tisk: Cicero, Begunje, d. o. o.

Naklada: 450 izvodov
Prva izdaja, prvi natis
Ljubljana 2017

Izid knjige so podprli: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Občina Podlehnik s sredstvi za leti 2015 in 2016.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

784.4

HALOŠKO petje na tretko [Glasbeni tisk] / [gradivo zbrala in uredila Urša Šivic ; avtorji strokovnih besedil Urša Šivic ... [et al.] ; transkripcije besedil Marija Klobčar ; transkripcije melodij in notografiranje Urša Šivic ; prevod Tanja Kuret]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Založba ZRC, 2017

450 izv.

ISMN 979-0-9009015-3-8
1. Šivic, Urša
288461568

*Haloško petje
na tretko*

Vsebina

Urša Šivic: Uvodna beseda	7
Lojzka Merc: Moje prvo srečanje s petjem na tretko	9
Mirko Ramovš: Moja srečanja s haloškim petjem	11
Jasna Vidakovič: Moji spomini na haloško petje na tretko	15
Urša Šivic: Etnomuzikološki pogled na haloško petje na tretko	17
Pesmarica	31
1. Deklica v ogradi rožce sadi	32
2. Dober večer, oj kristjani	34
3. Eno drevce mi je zraslo	36
4. Jaz hodil sem po vrtecu	38
5. Jaz pa v gorico grem	40
6. Ko sem te prvič zagledal	42
7. Ko jutraj si vstanem	44
8. Lansko leto sem se ženil	46
9. Marija z Ogrskega gre	48
10. Medžimursko ravno polje	50
11. Odplula, odplula je barčica moja	52
12. Po gorci Jezus hodil	54
13. Po jezeru bliz Triglava	56
14. Pozimi, poleti sem hodil k dekleti	58
15. Preljubi ti ženin	60
16. Ptičke je vprašala	62
17. Sem šel, sem šel čez gmajnico	64
18. Snočkaj sem no pošto dobil	66
19. Šla bom na goro visoko	68
20. To je veselje Štajerca	70
21. Travniki so že zeleni	72
22. V jesenski noči jaz ne morem spati	74
23. Visela je jabolka rudeča	76
24. Voda mi teče in šumlja	78
Podatki o zvočnih posnetkih	81

Uvodna beseda

~ Urša Šivic ~

Pred leti se je gospa Lojzka Merc, vodja pevk Trstenk iz Podlehnik v Halozah, obrnila na Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU in posredno name s posebno željo: za svojo pevsko skupino je želela dobiti transkripcije zvočnih posnetkov štiriglasnega petja na tretko, ki so jih v šestdesetih letih prejšnjega stoletja v Halozah posneli sodelavci Glasbenonarodopisnega inštituta. Na njeno pobudo sem takrat transkribirala štiri pesmi, ki so jih Trstenke leta 2013 vključile v svojo knjigo z naslovom *Bil je to čas pri nas*, v zbirko spominov na nekdanje življenje, videno skozi oči haloškega otroka sredi prejšnjega stoletja.

Ob pripravi transkripcij haloških posnetkov je sodelavec inštituta Drago Kunej predlagal, da bi se tovrstnemu načinu petja posvetili v okviru celovitejšega etnomuzikološkega projekta, kjer bi poleg glasbene analize lahko predstavili tudi večje število pesmi z notnimi transkripcijami in zvočnimi primeri. Društvo Trstenke je predlog podprlo in v letih 2015 ter 2016 kandidiralo na ustrezne razpise za finančno podporo projekta. Tako nam je uspelo uresničiti zastavljeni cilj, in sicer obuditi in ohraniti ta segment kulturne dediščine - haloško petje na tretko.

Pobudo za objavo pesmi na tretko so s svojo zavzetostjo za ohranitev tega dela izročila dale haloške pevke, zato smo se odločili, da raziskavo posvetimo prav haloškemu načinu štiriglasnega petja, čeprav poznamo primere podobnega petja tudi drugod na Slovenskem.

V okviru predstavitve haloškega načina petja na tretko smo si zastavili dva cilja: izdati monografijo in zgoščenko, ki se med seboj dopolnjujeta. Monografijo sestavljajo strokovni prispevki in pesmarica. Prvi trije avtorji strokovnih prispevkov so Lojzka Merc, vodja pevk Trstenk iz Podlehnik, Jasna Vidakovič, upokojena urednica za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija in avtorica radijskih oddaj *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, ter Mirko Ramovš, upokojeni sodelavec Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU. V svojih zapisih, ki predstavljajo dragocene dokumente polpreteklega časa, nam posredujejo svoje neposredne izkušnje s haloškim petjem. Njihove poglede zaključujem s svojim prispevkom. V njem petje na tretko razčlenjujem z glasbeno-analitičnega vidika, s čimer želim pripomoči k teoretskemu razumevanju tega glasbenega pojava. Pesmarico, ki predstavlja drugi del monografije, pa sestavljajo transkripcije štiriindvajsetih terenskih zvočnih posnetkov; večina od njih je zvočno predstavljena na spremljajoči zgoščenci.

V preteklih desetletjih se je petje na tretko prenašalo na različne načine, ob tem pa je prišlo do posamičnih poskusov oživljanja: védenje o haloškem petju se je ohranjalo z javnimi nastopi haloških pevk in pevcev ter različnih poustvarjalcev ljudskih pesmi, s predvajanjem posnetkov v radijskih oddajah, z objavami na zgoščenkah pa tudi s tem, da so etnomuzikologi v izobraževalne namene izpostavljali haloško petje na tretko in ga tako vpisali na zemljevid načinov petja na Slovenskem. Obujanje petja na tretko pa je s svojim delovanjem spodbudil tudi Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, ki na različnih ravneh razširja znanje in s tem vzgibe za vnovično oživljanje različnih folklornih pojavov, tudi glasbenih. To je bila torej še ena od pobud, ki nas je vodila pri snovanju projekta z vključeno raziskavo in objavo gradiva, primernega za poustvarjanje.

Da bi glasbeni pojav haloškega petja na tretko pripravili za glasbeno analizo, interpretacijo in kasnejšo objavo, je bilo treba najprej sistematično pregledati in obdelati gradivo, ki ga hrani Glasbenonarodopisni inštitut. Narejen je bil popis vseh zvočnih posnetkov s petjem na tretko iz Haloz, analizirane so bile tehnične značilnosti posnetkov in narejen izbor zvočnih posnetkov za objavo na zgoščenci.

Objava zvočnega gradiva upošteva potrebe uporabnikov. Vse transkripcije so postavljene v G-dur, njihov zapis pa je prilagojen poustvarjalni rabi: zapisi so dovolj natančni za vpogled v strukturo petja na tretko, v nekaterih segmentih pa so prilagojeni oz. poenostavljeni za lažjo rabo poustvarjalcem. To pomeni, da zapisi ne upoštevajo posamičnih pevskih podrobnosti in slogovnih izjem, v primerih, ki so bili posneti brez basovskega glasu, pa je le-ta dodan.

Monografija in zgoščenska sta bili zasnovani z namenom, da etnomuzikologiji ponudita novo teoretsko znanje, predvsem pa z željo, da vsem izvajalcem ljudskega pevskega in pesemskega izročila ponudita do zdaj manj poznano gradivo. Haloško petje na tretko in pesmi, ki so jih ohranile haloške pevke, si to pozornost vsekakor zaslužijo.

Moje prvo srečanje s petjem na tretko

~ Lojzka Merc ~

Bilo je to v Halozah, v kraju Podlehnik, januarja leta 1960. Z možem sva se mrzlega zimskega večera podala peš na koline k njegovim staršem. Zbralo se nas je veliko, sorodniki, botri, sosedi in precej otrok, ki so imeli svoj direndaj na krušni peči.

Po večerji se je oglasila pesem. Najprej napitnice, nato tiste ljubezenske, najbolj znane in spevne, in tudi kakšna šaljiva pesem.

Po polnoči so petje s svojimi visokimi glasovi prevzele ženske. Takrat sem onemela in zastal mi je dih, kajti ena od pevk je s prodornim in z visokim glasom zapela meni znano melodijo na način, ki me je prevzel in očaral s svojo drugačnostjo. Začutila sem, da je ta način petja meni povsem neznan, star, da je v njem nekaj prvinskega in obenem tako posebnega, kajti takšnega petja do tistega večera nisem slišala še nikoli, čeprav že od rojstva živim v Halozah.

Ko so pesem odpeli, sem vprašala pevko, kako je zmogla peti glas, ki gre preko vseh glasov. Želela sem izvedeti, kje se je naučila peti tako drugače, kot pojejo v drugih, meni znanih delih Haloz. Odgovorila mi je, da je to zelo star način petja, ki se mu reče petje na tretko, in da ga tako imenujejo zato, ker gre visoki glas čez tri glasove. Rekla je še, da je tega načina petja vedno manj in da se boji, da bo utihnilo.

V svojem življenju sem takrat prvič slišala domačinko Cenciko Rozinger peti na tretko in njeno petje mi je ostalo globoko v spominu.

Ko sem pred petnajstimi leti osnovala skupino dvanajstih pevk ljudskih pesmi Trstenke, nobena od pevk ni poznala petja na tretko, čeprav so se nekatere spominjale, da so ta način petja slišale.

Želela sem, da bi s pevkami – skoraj petdeset let po tem, ko sem petje na tretko prvič slišala – ta način obudila. Menila sem, da je prav, da spoštujemo in ohranimo izvirnost in drugačnost ljudske kulturne dediščine na slovenski zemlji, kjer se je kljub težkim časom ta lepota prepevanja ohranila. Povezala sem se z Glasbeno-narodopisnim inštitutom v Ljubljani, kjer so mi na mojo vlogo oziroma prošnjo poslali notni zapis pesmi na tretko, kot so jih pele pevke na meji med Leskovcem in Podlehnikom, zadnje, ki so še pele to enkratno pevsko čudo, ki se je ohranilo v strmih predelih Haloz.

Želja se mi je izpolnila, zato sem ponosna na svoje delo s skupino Trstenke. Pevke Trstenke zdaj znajo zapeti na tretko, na način, ki me je davno nazaj prevzel in očaral z drugačnostjo. Nam, pevkam Trstenkam, je v zadovoljstvo, da ohranjamo petje na tretko, ga negujemo, širimo in ga predstavljamo z vsem spoštovanjem. Na naših posnetkih pesmi poje na tretko pevka Jožica Trafela, ki je ta način petja vzljubila.

Hvala vsem nekdanjim pevkam in pevcem za petje na tretko, da so ga ohranili do našega časa, da petje na tretko še ostaja med nami in da bomo lahko mi to posebnost ljudskega petja kot dragoceno darilo bogastva slovenske ljudske zakladnice predali našim zanamcem. Predali jo bomo tudi s to zbirko o petju na tretko, zbirko, ki bo marsikateremu pevcu z odkrivanjem neznanega in drugačnega oplemenitila pevsko pot, ljubitelju, iskalcu in raziskovalcu naše ljudske kulturne dediščine pa ponudila védenje in zavedanje o tem, kaj imamo in na kaj smo lahko ponosni.



Pevke Trstenke iz Podlehnika;
Podlehnik, 2009 (foto: Romana Merc).

Moja srečanja s haloškimi petjem

~ Mirko Ramovš ~

Čeprav sem se kot sodelavec Glasbenonarodopisnega inštituta posvečal raziskovanju ljudskega plesa, moji razgovori z domačini nikoli niso obšli petja, še več, prav petje in vprašanja o priložnostih zanj, o različnih šegah, povezanih z njim, so me pripeljala do plesa.

In največkrat se je zgodilo, da je bilo v moji terenski torbi mnogo več pesmi kot plesov, saj so bili moji sogovorniki pogosto dobri pevci, medtem ko za plese niso vedeli, večinoma z izgovorom, da so v mladosti malo plesali ali da niso bili dobri plesalci.

O odličnih pevcih v Halozah sem prvič slišal oktobra leta 1966, kmalu po tem, ko sem se zaposlil v inštitutu. O njih je navdušeno pripovedoval tedanji predstojnik inštituta dr. Valens Vodušek, ko se je vrnil s prve terenske poti po nekaterih haloških krajih. Tam ju je skupaj s skladateljem Urošem Krekom, prav tako sodelavcem inštituta, vodila Nežka Vaupotič, domačinka iz Sedlaška, sicer knjižničarka v Ormožu. Gospa je tudi zaradi svojega poklica vedela za dobre pevce po Halozah in Prlekiji in je tam kot zunanja sodelavka Glasbenonarodopisnega inštituta z inštitutskim magnetofonom posnela številne pesmi v izvedbi skupin ali posameznikov.

Gospa Nežka nas je vodila tudi, ko smo se marca leta 1969 odpravili v Haloze kot skupina sodelavcev inštituta. V skupini so bili poleg mene še predstojnik dr. Valens Vodušek, Julijan Strajnar in predstojnikov sin Andrej, ki se je izkazal kot koristen pomočnik pri snemanju. Naše izhodišče je bil Ptuj; v hotelu smo si rezervirali prenočišče in se nato odpeljali v Sedlašek. Tam nas je že čakala skupina pevk, iz katerih so pesmi kar vrele. Posamič, v dvoje ali v skupini so zapele različne pesmi, največ pa je bilo pripovednih. Posebno zanimiva je bila ena od variant bajeslovne pripovedne pesmi *Tri žene iztrgajo mladeniču srce*, razširjene predvsem po vzhodnem delu Slovenije od Bele krajine do vzhodne Štajerske in Prekmurja. V Sedlašku so pevke pesem začele z verzoma *Sinek Martinek, / kje si snočkaj biw*. Zapele so tudi nekaj kolednic, dve novoletni, trikraljevsko, svečniško, jožefovo za godovnike in dve kresni, ki so ju še do druge svetovne vojne ob svojem obhodu od hiše do hiše pele »janževske pevke«. S tem so nam pevke pripravile pravo presenečenje: mislili smo namreč, da se je kresno koledovanje ohranilo samo v Beli krajini in v Brkinih.

Drugi dan smo se odpeljali v Veliko Varnico, kjer je bila naš cilj domačija Pri Zveličarjevih. Poti so bile razmočene, z avtomobilom pa ni bilo mogoče po strmi cesti do kmetije na vrhu slemena, zato smo se, oprtani z aparaturami, tja odpravili peš.

Gospodar in gospodinja sta nas prijazno sprejela in odpeljala v hišo, kjer so nas že pričakovali pevke in pevci. Kot prejšnji dan, so se tudi tokrat pesmi brez premora vrstile ena za drugo v raznih izvedbah: nekaj jih je zapela sama 73-letna Gizela Kozel, druge mešano pevci in pevke, samo moški ali samo ženske, večinoma v tri-glasju, pri nekaterih pesmih pa se je nad njim vzdignil še četrti, na »črtez«, kar je bilo zopet presenečenje, saj ga v Halozah nismo pričakovali. Nenavaden, nekoliko oster, a naraven zven haloškega štiriglasja, posebno ženskega, nas je naravnost začaral, začudeni smo bili tudi nad glasovno zanesljivostjo pevcev, ki je le redkokdaj zatajila.



Skupina pevk in pevcev po končanem snemanju na domačiji Pri Zveličarju. Desno spodaj Nežka Vaupotič; Velika Varnica, 1969 (ZRC SAZU, Arhiv Glasbenonarodopisnega inštituta).

Pri Zveličarjevih smo tisto popoldne posneli petinpetdeset pesmi, zraven pa še številne podatke o okoliščinah petja. Eden od pevcev, ki je bil tudi godec, nam je na harmoniki zaigral dve plesni viži. Sam sem se že pod noč odpravil v bližnjo domačijo v Ložino, kjer mi je gospodinja Magda Zagoranski zapela še šest manj znanih, a zanimivih pesmi. Polni vtisov smo se zvečer po previdnem pešačenju v dolino odpeljali v Ljubljano in vso pot podoživljali bogato pesemsko bero.

K Zveličarjevim smo se tisto leto vrnila še enkrat, in sicer jeseni ob kožuhanju ko-ruze, da smo lahko na skednjo poslušali in tudi posneli petje, kot je živelo v vsakdanjem življenju, v tem primeru pri delu, ki fizično ni bilo naporno. Kožuhači so bili večinoma pevke in pevci, s katerimi smo se srečali marca, le da so peli bolj sproščeno, z vmesnim govorjenjem in z zvoki, ki so nastajali zaradi dela. Ko je bilo to opravljeno, jih je v hiši čakala miza, bogato obložena z dobrotami, harmonikar pa je poskrbel, da so se mladi lahko zavrteli. Tu sem spremljal pravi kmečki ples, ga tudi doživel z mlado Haložanko Miciko, ki me ni spustila iz rok, tako da sem se

po končanem divjem vrtenju skoraj sesedel na klop. Godec je igral predvsem polke, ki so plesalce napeljevale v hitro dvokoračno vrtenje v paru ali celo v dveh krožno sklenjenih parih, tudi z odskoki, če je godec do skrajnosti napel hitrost, tako da so plesalci skoraj lebdeli v zraku.

Iz pevk, ki so se poznale in so veliko pele skupaj, se je kmalu oblikovala manjša skupina; ta je v sedemdesetih letih začela predstavljati haloško petje na različnih prireditvah, tudi na tistih, ki sem jih pod imenom Srečanje z ljudskimi pevci, godci in plesalci pripravljaval v okviru tedanje Zveze kulturnih organizacij, leta 1977 pa so pevke nastopile tudi v ljubljanskih Križankah. Skupina ni imela posebnega imena: v sporedih so bile pevke najavljene kot Pevke iz Velike Varnice. Koderkoli so pele, so zbujele pozornost in občudovanje s svojim štiriglasjem, ki mu je posebno barvo dajal glas vodilne pevke Veronike Vodušek. Z njimi je haloško petje na Slovenskem postalo razpoznavno in cenjeno kot največja kulturna vrednota.

To petje je po zaslugi pevk iz Velike Varnice seglo preko meja naše domovine. Nikoli ne bom pozabil njihovega nastopa v Zagrebu na Mednarodnem folklornem festivalu. Ker sem bil v tistem času zadolžen za izbor slovenskih skupin, se mi je zdelo primerno, da se na tej veliki mednarodni prireditvi predstavi tudi slovensko ljudsko petje. Organizatorjem sem predlagal pevke iz Velike Varnice, a se je pojavila težava: nastopiti bi morale v nošah, saj je bil to pogoj za sodelovanje na festivalu. Organizatorjem sem težko dopovedal, da jih pevke nimajo in da štajerska »narodna noša« ne obstaja, poleg tega pa je to petje še živo in se navadno izvaja v vsakdanjih oblačilih.

Nazadnje so to le razumeli in s pevkami sem se domenil, naj se oblečejo vsakdanje. Nastopi izvirnih skupin, kamor so sodile haloške pevke, so bili takrat v prestižni novi Koncertni dvorani Vatroslava Lisinskega, ki je lahko sprejela nad tisoč obiskovalcev. Koncerti so bili zvečer in so bili vedno polno obiskani, navzoči pa so bili tudi številni strokovnjaki etnomuzikologi iz tedanje skupne države in iz tujine. Za vse sodelujoče je bil nastop velika preizkušnja, zato so imeli pred njim v dopoldanskih urah pod budnim očesom prof. Zvonimirja Ljevakovića, umetniškega vodje festivala, vaje, da so se privadili dvorani.

Pri nastopih se je pokazal pomen števila članov skupine: drugače je, če nastopa skupina dvajsetih ali več oseb ali samo skupinica petih. Ko so na oder prišle pevke iz Velike Varnice, je v dvorani nastal rahel nemir, saj so se pevke kot izgubljene in v navadnih oblekah postavile v ospredje širnega praznega odra. A ko so zapele, je nastala smrtna tišina, njihovo prodorno, a v občutju presunljivo večglasje je napolnilo dvorano in jo osupnilo. Velikanski aplavz jih je spremljal, ko so odhajale z odra, in ena od hrvaških kolegic mi je prevzeto rekla: »Pa to su orgulje!«¹

1 Prevod: Saj to so orgle!

Večkrat se je zgodilo, da so organizatorji koncertov z ljudsko glasbo prosili za pomoč Glasbenonarodopisni inštitut. Za koncert v Celovcu, ki je bil povezan s posvetovanjem o večglasnemu petju, je predstojnik dr. Vodusek izbral pevke iz Velike Varnice. Po uspešnem nastopu, ki sem se ga udeležil tudi sam, smo s pevkami odšli na večerjo v prijetno, rustikalno opremljeno gostilno, z več med seboj povezanimi prostori, ki so bili polni nemško govorečih gostov in precej hrupni. Po večerji so se ob kozarčku vina pevke razživele in začele peti. V tistem trenutku je vsa gostilna utihnila, vsi gostje so jim prisluhnili in po končani pesmi burno zaploskali in odobravajoče kimali z željo, da bi še poslušali. In pevke so pele in pele, za nenavadno ponovitev koncerta je romala na mizo pijača, preveč, da bi jo mogle popiti, in so jo vljudno odklanjale. Ko smo odhajali domov, jih je med zapuščanjem gostilne ves čas spremljalo ploskanje, za skromne žene iz revnih Haloz najlepša nagrada. Navdalo jih je s ponosom, da je njihovo petje umetnost, ki more prepričati tudi tiste, ki vsebine pesmi ne razumejo.

Pevke iz Velike Varnice so veljale za pojem zdravega in naravnega petja, brez sledi zborovskih manir, ki se sicer pogosto pojavljajo pri ženskih skupinah. Predstavljale so nenavadno petje, saj se je trem glasovom pridružil še četrti. Bile so ena prvih skupin pevk ljudskih pesmi in zgled novo nastajajočim, čeprav so bile v zvočni barvi neposnemljive. Njihove najzvestejše naslednice, ki nadaljujejo izročilo haloškega štiriglasja, so pevke iz Podlehnik in okolice, ki so si dale pomenljivo ime po orglicah iz trstike, ki jih v Halozah imenujejo tudi trstenke. In še nečesa ne smemo prezreti: pevke iz Velike Varnice in njihove naslednice so s svojim petjem obudile štiriglasje ali vsaj spomin nanj marsikje, kjer se je zdelo, da ga nikoli ni bilo. S tem se je začela potrjevati domneva, da je bilo štiriglasje nekdaj razširjeno po večini slovenskega narodnostnega ozemlja.

Žal pevke iz Velike Varnice svojih pesmi nikoli niso posnele na ploščo ali na kaseto, saj to v njihovih časih ni bilo tako samoumevno, kot je danes. Na srečo je bilo leta 1973 v njihovi izvedbi v studiu Radia Ljubljana v stereo tehniki posnetih deset pesmi, čeprav z dodanim umetnim odmevom, ki pesmim jemlje naraven zvok. Kdaj pa kdaj jih tako vendarle lahko slišimo na radijskih valovih, uvrščajo pa se tudi med izvajalce pesemskih primerov gradiva, ki ga na nosilcih zvoka izdaja Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU v Ljubljani.

Moji spomini na haloško petje na tretko

~ Jasna Vidakovič ~

24. junija leta 1973 se je ob desetih dopoldne v Studiu 14 Radia Ljubljana oglasila skupina petih žena iz Haloz. Takrat sem bila še pripravnica v honorarnem odnosu z radijskim Glasbenim programom. O ljudskem petju sem vedela le toliko, kolikor mi je nudilo predavanje dr. Zmage Kumer v tretjem letniku na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Teoretično nekaj, praktično skoraj nič. V tistem času so na Glasbenonarodopisnem inštitutu raziskovali tudi glasbeno izročilo Haloz. Dr. Valens Vodusek je v želji, da bi tudi na inštitutu prišli do tehnično čim boljših posnetkov izvirnega ljudskega štiriglasja, in ob vedenju, da se le-to počasi izgublja, predlagal, da Radio Ljubljana povabi pevke iz Haloz v svoj studio in petje posname v takrat najbolj napredni stereo tehniki. Tako je bilo to haloško petje ena prvih pomembnih arhivskih pridobitev nastajajoče redakcije za ljudsko glasbo Radia Ljubljana, hkrati pa tudi moja najimunitnejša začetna izkušnja pri pridobivanju zvočnih dokumentov.

Tega dne so v Ljubljano praznje oblečene prispele in pred mikrofoni zapele Veronika Vodusek, Marija Emeršič, Regina Krajnc, Marija Krajnc in Micika Krajnc iz Velike Varnice in iz Trdobjev v takratni ptujski občini. To so bile tudi sokrajanke in prijateljice haloške zbirateljice in poznavalke krajevnega ljudskega izročila Nežke Vaupotič, ki je ljubljanske raziskovalce tudi opozorila na pevke in na njihovo štiriglasno petje. V tišini radijskega Studia 14 se je ob pomoči tonskega mojstra Mitje Gobca v treh urah na magnetofonski trak s studijsko hitrostjo 38 cm/sek zapisalo deset najbolj priljubljenih haloških ljudskih pesmi: *Po gorci Jezus hodil, Vse je veselo, kar živi, To je veselje Štajerca, Ko zjutraj se vstanem, Eno drevce mi je zraslo, Slovenc Slovenca vabi, Jaz pa v gorico grem, Hola, hola, fantje, vstajajte, En hribček bom kupil in Deklica v ogradi rožce sadi*. Pevke so jih zapele štiriglasno, v osnovnem triglasju in s četrtem najvišjim glasom, ki so mu rekle tretka. Ta pa se ni oglašala skozi ves potek melodije, ampak občasno, v nekaterih pesmih pogosteje, drugod večinoma ob koncih kitic. Melodična linija glasu tretka je potekala v manjših intervalnih postopih, v srečanjih z drugimi glasovi pa je občasno prihajalo tudi do sekundnih razmerij. Prav tretka z odprtim, skorajda rezkim glasom in za žensko petje nenavadno globok in poln bas sta takratnemu haloškemu ženskemu večglasju dajala značilno zvočno barvo.

Pozneje, ko so me na Radiu Ljubljana že redno zaposlili, sem pri pripravljanju vsakotredenskih torkovih oddaj *Slovenska zemlja v pesmi in besedi* našla posnetek prve radijske objave takšnega haloškega petja. S komentarji dr. Valensa Voduska in s posnetki pristne haloške govornice Nežke Vaupotič, takratne knjižničarke v Ormožu,

ter ob napovedovanju tedaj najbolj priljubljenega radijca Marjana Kralja se je zvrstilo več pesmi ne samo z ženskimi, ampak tudi z moškimi glasovi. Ta oddaja z naslovom *Jaz pa v gorico grem* iz cikla *Slovenska zemlja v pesmi in besedi* je bila na sporedu 6. junija 1969, na tehnično slabih posnetkih pa so se predstavile med drugimi tudi pevke iz Velike Varnice, ki so se 9. marca 1969 zbrale v hiši Pri Zveličarjevih. Pesmi je avtor oddaje dr. Valens Vodušek krajšal, tonski tehnik Tone Sedlar pa jih je zato po začetni minuti ali dveh postopno utišal.

Že takrat so Haložani sami, pa tudi ljubljanski raziskovalci, ugotavljali, da se bogastvo večglasja počasi izgublja. Ko je tem haloškim pevkam začelo pešati zdravje in so se druga za drugo poslavljal, je petje na tretko med Haložani zamrlo. V zadnjih letih minulega stoletja je v Veliki Varnici več pesmi posnel Ivo Ciani, ki je pripravljaj oddaje za ptujski radio. Napotil me je k pevkam Bernardki Merc, Mariji Lesjak, Tiliki Pernek, Treziki Fošnarič in Heleni Krajnc, s katerimi smo 11. aprila 2001 v kraju Velika Varnica v Haložah tudi za Radio Slovenija posneli več pesmi. To pa ni bilo enako večglasje, tretke ni bilo zaznati v takšni obliki kot pri tistih Haložankah, ki so v letu 1973 zapele v studiu Radia Slovenija.

Prav teh deset posnetkov iz leta 1973, ki smo jih presneli tudi za Glasbenonarodopisni inštitut, je način haloškega petja na tretko poneslo po svetu. Radio Slovenija je z njim opremil radijske prispevke za Slovence na tujem, pošiljal magnetofonske posnetke na mednarodna radijska tekmovanja (Prix de Musique Folklorique de Radio Bratislava), v glasbene projekte Evropske radiodifuzne zveze (s kratico EBU), doma pa so ga glasbeno restavrirale in poustvarile mnoge mlajše pevske skupine, ki so delovale v folklornih skupinah France Marolt, Tine Rožanc, Emona in druge, pozneje pa še Katice. Ti posnetki so se na Radiu Slovenija nenehoma vrteli, in sicer v oddajah, kot je bila denimo nedeljska *Na poljani jutro*, vsake toliko časa tudi v ciklu oddaj *Slovenska zemlja v pesmi in besedi* in pa v oddajah *Ena ljudska* ter *Ljudska za dobro jutro*. Posnetki so našli mesto na zgoščenkah, na primer na zgoščenci *Slovenie - Musiques et chants populaires* francoske založbe Ocora iz leta 1997 in drugih, postali pa so tudi vir navdiha za sodobno poustvarjanje in ustvarjanje na ljudsko temo. Petje na tretko je tako postalo dragocen eksponat v nekakšnem zvočnem muzeju haloške duhovne kulture.

Na začetku tega stoletja pa se je pod vodstvom gospe Lojzke Merc začela shajati podlehniška skupina pevk, ki si je nadela ime Trstenke. Pevke so sprva pele triglasno, pozneje pa so se odločile, da obudijo petje na tretko, ki je v Haložah skoraj že zamrlo. Tudi ob pomoči posnetkov iz leta 1973 in ob pomnjenju zlasti starejših Trstenk, pa ob občutljivem vodstvu skupine, je tretka v domačem okolju spet živo zazvenela. Lepo, polno, zvočno, barvno usklajeno in dobro prepoznavno. O tem petju rada rečem, da se, kadar so pevke v »najboljši formi« in so začetki dobro intonirani, sliši kot orgle v cerkvi. S tem polnokrvnim večglasjem danes haloške pevke z veseljem in tudi s ponosom polnijo dušo in srce sebi in vsem, ki jih poslušamo.

Etnomuzikološki pogled na haloško petje na tretko

~ Urša Šivic ~

Pričujoče besedilo prinaša pregled zgodovinskih podatkov o haloškem petju na tretko, poleg tega pa tudi glasbeno analizo zvočnih primerov tega petja ter opredelitev njegovih posebnosti in značilnosti. Odločitev za poimenovanje petje na tretko je dogovorna; ta termin se je uveljavil tako v etnomuzikologiji kot v folklorni dejavnosti in teoretsko predstavlja nedvoumen pojav, medtem ko so ljudje v narečjih zanj našli številna druga poimenovanja.

Po sledi odkrivanja petja na tretko

Ob omembi prvih posnetkov petja na tretko v Halozah ne moremo mimo Haložanke Nežke Vaupotič, ki je med letoma 1968 in 1972 sodelovala z Glasbenonarodopisnim inštitutom. Vaupotičeva si je od inštituta sposodila magnetofon in za njegov arhiv snemala godčevsko in pevsko izročilo Haloz in Prlekije (več Kunej 2016: 83). Tako so prvi posnetki petja na tretko v Halozah nastali jeseni leta 1968 v »podlehniškem delu Haloz« (GNI TZ 30: 1),² ko so na tak način »bratje Habjaniči iz Trdobojev« zapeli dve pesmi (GNI TZ 30: 5; prim. CD/8). Že kmalu, v marcu 1969, je Nežka Vaupotič za sodelavce inštituta³ organizirala terenska snemanja; najodmevnejše je bilo snemanje 9. marca v Veliki Varnici na domačiji Pri Zveličarju, kjer se je zbralo precejšnje število pevk in pevcev iz okolice (TZ 23: 1-16, več Meško 2001: 6-11).

Po številčnosti posnetkov in kakovosti petja sodeč, je bil način petja na tretko v šestdesetih letih 20. stoletja v teh krajih še živa glasbena praksa, po besedah različnih sogovornikov pa lahko sklepamo, da so inštitutski sodelavci ujeli izginjajočo pevsko tradicijo. Pevke Trstenke iz Podlehnik, na primer, se iz svojih otroških oz. mladostniških let tega petja spomnijo, same pa niso več pele na tak način (Trstenke 2014). Tako Trstenke kot tudi pevke Sestre Kopinske iz Cirkulan⁴ so petje na tretko začele obujati v zadnjih letih, in sicer na podlagi lastnega spomina in kot posledico spodbud širše folklorne dejavnosti. Za razliko od omenjenih dveh ženskih skupin pa so Ljudski pevci iz Cirkulan in Pevci Kopači iz Podlehnik petje na tretko med organizirane skupine prenesli iz domačega petja (Sakelšek 2016).

2 Natančni datumi in kraji prvih terenskih snemanj, ki jih je opravila Nežka Vaupotič, niso navedeni (GNI TZ 30).

3 Na snemanju so sodelovali Mirko Ramovš, Julijan Strajnar in Valens Vodušek.

4 V skupini poje sedem sester, ki izvirajo iz zaselka Pristava v bližini Cirkulan.



Skupina pevk med snemanjem na domačiji Pri Zveličarju; Velika Varnica, 1969 (ZRC SAZU, Arhiv Glasbenonarodopisnega inštituta).

Med načini večglasnega petja na Slovenskem so raziskovalci sicer pogosto omenjali petje na tretko, vendar pa tretke in njene vloge v strukturi pesmi teoretsko podrobneje niso opredelili. Petje na tretko je štiriglasno petje, katerega primere najdemo med zvočnimi posnetki z Gorenjskega, z Bizeljskega, iz Haloz, iz Zgornje Savinjske doline, z avstrijske in s slovenske Koroške. Julijan Strajnar in tudi drugi raziskovalci pevskega izročila so ga opredelili na splošno, in sicer kot petje, ko se »nad glasom, ki poje čez, [...] dvigne še višji glas, to je tretka« (Strajnar 1992: 26), Zmaga Kumer pa navaja besede samih pevcev, ki so za glas tretka povedali, da se »poje malo gor in malo dol« (Kumer 1975: 103).

Vsem primerom petja na tretko je skupen tretji glas nad basom oz. tretji od osnovnega glasu navzgor. Za ta glas so raziskovalci zabeležili različna narečna poimenovanja, in sicer: *iber*,⁵ *cvikl*,⁶ *drajar*,⁷ *treka*, *trek ton*⁸ (več Kumer 1975: 102, Vrčon 1991: 113). Izrazi (v Halozah so najpogosteje uporabljeni *prek*, *črez* in *iber*) zgovorno sporočajo dvoje: da gre za petje tretjega glasu nad basom oz. tretjega glasu v akordu (Beranič 1910: 358), ali pa, da gre za najvišji glas (Kumer 1975: 102).

Pri iskanju virov o haloškem petju na tretko naletimo na še večje pomanjkanje podatkov. Največ teoretskih izhodišč o štiriglasnem petju preteklih etnomuzikoloških raziskav je povzela in strnila Mojca Kovačič, in sicer na primerih štiriglasja celotnega slovenskega prostora (Kovačič 2015: 14–16, 20–22, 26, 28–30, 33–34). Med drugimi omenja Davorina Beraniča, ki je med parametri ljudskega petja obravnaval tudi način petja z glasom »drajer« na »gornjem Ptujskem polju« (Beranič 1910: 358;

5 *Iber* iz nar. nem. *iber*, knj. nem. *über* v pomenu čez, preko. Izraz opredeljuje glas, ki poje preko drugih glasov.

6 *Cvikl* je mogoče povezovati z nem. *zwischen* v pomenu ščipati ali cvičati, tudi *cvikati* v pomenu čivkati. Izraz opredeljuje glas, ki spominja na čivkanje, tudi na glas lovske piščalke.

7 *Drajar* iz nem. *dreier* v pomenu tretji. Izraz opredeljuje glas, ki je tretji zapovrstjo.

8 *Treka*, *trek*: zelo verjetno gre za glasovno različico vrstilnega števnikar nar. sln. *treh*, knj. sln. tretji v pomenu tretji po vrsti. Izraz opredeljuje glas, ki je tretji zapovrstjo. Za etimološke razlage se zahvaljujem dr. Mateju Šekliju.

več Kovačič 2015: 20–22), kar bi domnevno lahko šteli k haloškemu petju. Eden izmed razlogov za pomanjkljivo sliko o haloškem petju je, da so raziskovalci ta način petja v Halozah odkrili razmeroma pozno, in sicer leta 1969. Valens Vodušek, eden od prvih raziskovalcev haloškega petja, je o tem zapisal: »Najpresenetljivejše pa je bilo v zadnjem času odkritje izredno močnega centra tega starejšega stila petja v Halozah, in sicer v predelu ob hrvaški meji« (Vodušek 2003 [1970]: 97).

Če se ponekod pojavlja mnenje, da je petje na tretko glasbena praksa fantovskih oz. moških družb, pa posnetki haloškega petja na tretko, ohranjeni v arhivu Glasbeno-narodopisnega inštituta, razkrivajo, da so v tem kulturnem prostoru na tak način znali peti tako moški kot ženske (prim. Meško 2001: 6). Moški, ki so peli na tretko, so bili zaradi zmožnosti petja v visokem registru posebno spoštovani (Vrčon 1991: 113).

Navzočnost tretke torej ni bila odvisna od zasedbe: lahko jo je pel moški ali ženska, vedno pa je na tretko pel samo en pevec oz. pevka. Tako kot v preteklosti, je tudi v sodobnih, večinoma organiziranih poustvarjalnih pevskih skupinah možna praksa, da v moški pevski zasedbi moški glas na tretko nadomesti ženski glas:⁹ višina glasu je namreč ista, pri čemer pa jo lažje zmore ženski glas kot pa moški.



Pevke iz Velike Varnice v slavnostnem sprevodu na Mednarodnem folklornem festivalu. Zagreb, 1975 (Arhiv Mednarodnega folklornega festivala v Zagrebu).

9 Tako izvajajo tretko Ljudski pevci iz Cirkulan, kjer se moškim na tretki pridružuje pevka.

Medtem ko je bilo petje na tretko v šestdesetih in zgodnjih sedemdesetih letih v Halozah še vsakodnevna glasbena praksa, pa se z generacije pevcev, ki so peli na snemanjih Glasbenonarodopisnega inštituta, ta večšina na mlajše skorajda ni prenesla. Eden izmed razlogov za opuščanje petja na tretko je ta, da so se v povojnem času ljudje iz Haloz množično izseljevali, manjše število ljudi in drugačen način preživljanja časa pa sta vplivala na slabšanje pevskih sposobnosti. Poleg naštetega je treba upoštevati tudi spremenjene glasbeno-estetske norme, ki so se pojavile v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja, še posebno novosti, ki so jih prinesli radio, narodno-zabavna glasba pa tudi zborovsko petje (prim. Meško 2001: 6).¹⁰ Ob teh spremembah petje na tretko ni imelo posebne vrednosti: za generacije, rojene po vojni, je takšen način petja – po merilih, ki jih je narekovalo tudi šolsko okolje – veljal za nekaj zastarelega, nemodernega (Kokol 2016).

Domnevo, da petje na tretko ni veljalo več za lepo, razkrivajo vtisi nekaterih pevk, ki se iz časa mladosti tega petja spominjajo kot »dretja« oz. »cviljenja« (Merc 2016, Kokol 2016). Ob tem je treba omeniti še enega od ključnih elementov haloškega štiriglasnega petja, ki je – poleg glasu tretka – botroval njegovi prepoznavnosti in s tem popularnosti: to je zven petja. Radijsko oddajo *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, ki jo je leta 1969 pripravil Valens Vodušek, smemo šteti za prvo medijsko predstavitev haloškega petja, med drugim tudi petja na tretko: »Pojo pa v Halozah na vse grlo, pogosto tudi s stisnjenim grlom, na starinski način, podobno kot še v Reziji. To daje njihovim glasovom rezko prodornost in obenem poseben dražljiv čar« (Vodušek 1969). Povedano je Vodušek podkrepil s posnetkom pesmi *Šla bom na goro visoko* (prim. CD/1),¹¹ ki je sčasoma postala model haloškega petja tako po zvenu kot po načinu oblikovanja štiriglasja.

V splošni predstavi je haloško petje rezko in glasno. Za takšen način petja se v splošni rabi pojavlja poimenovanje grleno petje, kar pa je napačno. Zvočni efekt rezkega zvena resda lahko dosežemo tudi s stisnjenim, zateglim petjem,¹² to pa ne pomeni, da so na tak način peli pevci, ki jih slišimo na terenskih posnetkih, predvsem pa ta rezki zven v Halozah ni bil vsesplošen. Vzrok za takšno klišejsko predstavo o zvenu haloškega petja tiči v pretiranem poudarjanju posnetkov pevk iz Velike Varnice,¹³ katerih petje je zvenelo rezko, še zlasti glas pevke, ki je pela na tretko. Za razliko od posnetkov teh pevk ostajajo številni drugi posnetki petja v Halozah manj znani in jih bo delno skušala odstreiti spremljajoča zgoščenka.

10 Približno do leta 1970 se je tudi v cerkvi ljudsko pelo na tretko, na opuščanje pa je vplivalo cerkveno zborovsko petje (Kokol 2016).

11 Tej je Vodušek dodal še štiri pesmi, ki so zapete na tretko: *Preljubi ti ženin* (prim. GNI M 30.062, CD/14), *Visoke so vodice, Teč mi, teč mi, bistra voda, Ko zjutraj si vstanem* (Vodušek 1969).

12 Gre za zakrčenost mišic v ustni votlini, grlu in vratu.

13 Več o Pevkah iz Velike Varnice v: Meško 2001: 11-14.

Glasbena analiza glasu na tretko in njegove značilnosti

O petju na tretko govorimo takrat, ko se v smeri od osnovnega glasu navzgor oglasi tretji glas zapovrstjo oz. tretji nad basom. Zakaj in kako se je ta glas razvil, je nemoogoče ugotoviti, saj nimamo zgodovinskih podatkov, ki bi dokazali obstoj in strukturo tega glasu za čas pred posnetki, ki so bili temelj za pričujoče besedilo. Vloga tega glasu je gotovo zvokovna popestritev petja in harmonsko dopolnjevanje strukture pesmi. Tonski nizi glasu tretka so lahko različni, središčna tona pa sta v vseh primerih osnovni ton (8)¹⁴ in kvinta osemtonskega durovskega niza (5). V teoretskem pogledu je glas tretka podoben basovskemu glasu, saj se – tako kot bas – giblje okoli osnovnega tona in kvinte.

The image shows a musical score for three voices: Soprano (top), Alto (middle), and Tenor (bottom). The score is in 3/8 time and G major. The lyrics are: "...drev - ce mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no, ...". Above the notes, fingering numbers (8 and 5) are indicated. The Soprano part starts with a rest, then has notes with fingering 8 8 5 5 5 5 8 8 8 5 5. The Alto part starts with a rest, then has notes with fingering 8 8 5 5 5 5 8 8 8 5 5. The Tenor part starts with a rest, then has notes with fingering 8 8 5 5 5 5 8 8 8 5 5. The lyrics are: "...drev - ce mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no, ...".

Podobnost osnovne strukture tretke in basa.

¹⁴ Tonski niz glasu tretka je usmerjen od osnovnega tona navzdol, zato tudi številke, ki ponazarjajo posamezne stopnje v tem nizu, sledijo od 8 (v nekaterih primerih od 9) proti 1.

Na podlagi analize ohranjenega zvočnega gradiva ugotavljam naslednje načine oblikovanja melodične linije tretke.

1. Osnovna oblika tretke (8-5)

O osnovni obliki tretke bi govorili v primeru, ko bi najvišji glas »le« harmoniziral spodnja melodična glasova, kar pomeni, da jima ne bi sledil v melodični strukturi. V tem primeru bi se tretka gibal samo na osnovnem tonu (8) in kvinti (5).

...ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce - sja, vi -
 Po gor - ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce sja, vi -
 ...ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce - sja, vi -
 5 no - grad bla - go - slo - vil, ko je pod tr - sem - spal.
 no - grad bla - go - slo - vil, ko je pod tr - sem - spal.
 no - grad bla - go - slo - vil, ko je pod tr - sem - spal.

Osnovna oblika tretke z izmenjavanjem osnovnega tona in kvinte.¹⁵

.....
 15 Navedeni notni primer je teoretski prikaz tretke z osnovno tonsko strukturo, ki pa ga v praksi skoraj ne najdemo.

2. Tretka z zgornjo menjalno melodično figuro 5-6-5

Zgoraj omenjenega primera tretke, torej tretke z zgolj osnovno tonsko strukturo, v praksi skoraj ne najdemo, saj je vsakemu, še tako osnovnemu tonskemu obrazcu dodan nek drug ton iz tonskega niza. Največkrat je osnovni liniji tretke dodana seksta, in sicer v obliki menjalne melodične figure v sosledju 5-6-5. Poleg prodornega zvoka tretke kot najvišjega glasu v strukturi prav ta melodična figura tretko najbolj definira. Pomembno je poudariti, da se te melodične figure pojavljajo v kadencah, torej v zaporedju akordov, s katerimi se zaključujejo posamezne melodične fraze (prim. *Eno drevce mi je zrastle, Po gorci Jezus hodil*).

The image displays a musical score for a three-part setting (Tretka) in G major, 4/4 time. It features three systems of music, each with a vocal line and an accompaniment line. The melodic figure 5-6-5 is indicated by numbers above the notes in the vocal lines. The lyrics are in Slovenian and describe the Nativity scene.

System 1:

Vocal line: ...ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce sja - l, vi -
 Accompaniment line: Po gor - ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce sja - l, vi -

System 2:

Vocal line: no - grad bla - go - slo - vil, ko je pod tr - sem spa - l.
 Accompaniment line: no - grad bla - go - slo - vil, ko je pod tr - sem spa - l.

System 3:

Vocal line: no - grad bla - go slo - vil, ko je pod tr - sem spa - l.
 Accompaniment line: no - grad bla - go slo - vil, ko je pod tr - sem spa - l.

Tretka z melodično figuro 5-6-5.

3. Tretka s septimo (7-8, 7-5)

Septima bistveno zaznamuje strukturo tretke in ustvarja dominantni četverzvok. Ima vlogo vodilnega tona in se torej razvezuje v oktavo (7-8), lahko pa tudi navzdol v kvinto (7-5). Posneti zvočni primeri razkrivajo, da se je septima - poleg oktave in kvinte - v tonski strukturi tretke utrdila kot pomembna. Eden izmed razlogov za močno navzočnost tega tona bi lahko bil tudi ta, da septima v harmonsko strukturo vnaša disonanco (prim. *Ko sem te prvič zagledal, Lansko leto sem se ženil, Šla bom na goro visoko*).

The image shows a musical score for a piece titled 'Tretka s septimo'. It consists of two systems of music, each with three staves: a vocal line (treble clef), a piano accompaniment (treble clef), and a bass line (bass clef). The key signature is one sharp (F#). The time signature changes from 8/8 to 3/4, then to 5/8, and finally to 3/4. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above the notes. The lyrics are in Slovenian and describe a man's experience of love and marriage.

System 1:

Vocal line: 8 8 8 8 8 8 7 7 5 5 5 8 8 8 8
 Ko sem te pr - vič za - gle - dal, vi - del pre - kra - sne o - či,
 Ko sem te pr - vič za - gle - dal, vi - del pre - kra - sne o - či,
 Ko sem te pr - vič za - gle - dal, vi - del pre - kra - sne o - či,

System 2:

Vocal line: 7 8 8 8 8 8 8 5 5 7 8 7 8 8 5 8
 vi - del na ne - bu sem zve - zde, za - me e - di - na si ti.
 vi - del na ne - bu sem zve - zde, za - me e - di - na si ti.
 vi - del na ne - bu sem zve - zde, za - me e - di - na si ti.

Tretka s septimo.

4. Tretka s prehajalno melodično figuro s septimo (7-6-5)

V številnih primerih se septima ne razvezuje navzgor v oktavo, temveč se prek melodične figure razvezuje navzdol v sosledju 7-6-5. Omenjeni postop je podoben melodični figuri 5-6-5 in se prav tako pojavlja v kadencah (prim. *Deklica v ogradi rožce sadi*, *Pozimi, poleti sem hodil k dekleti*, *Ptičke je vprašala*, *Sem šel, sem šel čez gmajnico*, *Snočkaj sem no pošto dobil*, *Voda mi teče in šumlja*).

5 5 5 5 8 7 6 5 6 8 8 8

...vpra - ša - la, ...bo že skor po - mlad, ...že sko - raj ze -

Pti - čke je vpra - ša - la, kdaj bo že skor po - mlad, al bo že sko - raj ze -

...vpra - ša - la, kdaj bo že skor po - mlad, al bo že sko - raj ze -

9 5 5 5 5 5 8 5 8 8 8 5 5 8 7 6 5

le - na spo - mlad, spo - mlad, ..bo že sko - raj ze - le - na spo - mlad.

le - na spo - mlad, spo - mlad, al bo že sko - raj ze - le - na spo - mlad.

le - na spo - mlad, spo - mlad, ..sko - raj ze - le - na spo - mlad.

Tretka z melodično figuro 7-6-5.

5. Tretka z melodično figuro 8-6-5

Čeprav je med obravnavanimi le en primer z melodično figuro 8-6-5, pa ni zanemarljiv. Postop je zanimiv zato, ker se v njem septima ne razvezuje v oktavo in bi ga zato pogojno lahko razumeli kot razvojno stopnjo pred uveljavitvijo osemtonskega durovskega sistema, ki ni poznal vodilnega tona oz. septime (prim. *Preljubi ti ženin*).

8 6 5

(voj — stan,

Pre - lju - bi ti že - nin, pre - lju - bi tvoj — stan, so ti

...že - nin, pre - lju - bi tvoj stan, su ti

5 8 6 5

jo — zdaj,

ro - ži - ce cve - je, še cve - te - jo — zdaj,

ro - ži - ce cve - le, še cve - te - jo zdaj,

Tretka z melodično figuro 8-6-5.

6. Tretka z menjalno melodično figuro z nono (7-9-8)

Osnovni ton je sicer središčni ton tretke, vendar v nekaterih primerih ni najvišji, saj lahko tretka seže nad osnovni ton – na nono. Sosledje septime in oktave je tako okrašeno z menjalno melodično figuro 7-9-8 (prim. *Odplula, odplula je barčica moja, Po jezeru bliz Triglava, Voda mi teče in šumlja*).

8 8 8 8 8 7 8 8 7 7 9

...od - plu - la je bar - či - ca mo - ja, od -

Od - plu - la, od - plu - la je bar - či - ca mo - ja, od -

...la, od - plu - la je bar - či - ca mo - ja,

5 9 8 7 7 7 7 8 8 8 7 9 8

plu - la, od - plu - la je bar - či - ca mo - ja,

plu - la, od - plu - la je bar - či - ca mo - ja,

...plu - la, od - plu - la je bar - či - ca mo - ja,

Tretka z melodično figuro 7-9-8.

7. Melodična tretka

Po analogiji razvoja tonskih lestvic bi lahko domnevali, da je vnašanje drugih tonov (poleg oktave in kvinte) iz osemtonskega durovskega niza kasnejši razvojni doprinos. Večina zvočnih primerov petja na tretko namreč vključuje tudi druge tone. Na eni strani ti toni v pesem vnašajo harmonsko pestrost, na drugi strani pa rahljajo »nemelodičnost« osnovne oblike tretke. Na ta način postaja tretka bolj melodična in bolj podobna linijama vodilne in spremljevalne melodije. Lahko torej rečemo, da je v tovrstnih primerih najvišji glas nekakšna kombinacija tretke in spremljevalne melodije (prim. *Ko zjutraj si vstanem*).

The image displays a musical score for the song "Ko zjutraj si vstanem". It consists of two systems of three staves each. The top staff is the vocal line, featuring a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 8/8. Above the notes are fingerings: 8 7 6 5, 5 5 5, 6 5 8, 8 8 8 8. The lyrics under the vocal line are: "...zi - mi, po - le - ti sem ho - dil k de - kle - ti, ko pa". The middle staff is the right-hand accompaniment, and the bottom staff is the left-hand accompaniment, both in bass clef. The second system starts at measure 5 and continues with the lyrics: "pri - de je - sen, pa več bli - zu ne smem." The time signature changes to 2/4 at the end of the second system.

Najvišji glas kot kombinacija tretke in spremljevalne melodije.

Glasbena analiza petja na tretko, posnetega v Halozah, je pokazala, da gre za teoretsko sicer nedvoumen pojav – za glas, ki se pojavlja nad spremljevalnim glasom in ustvarja štiriglasje. Različice te melodične linije pa razkrivajo tudi vrsto slogovnih izrazov, ki ustvarjajo različne muzikalne izraze. Ti namreč sežejo od tretke s skokovito zasnovo, ki ustvarja dialog z basovsko linijo, do izrazito melodično zasnovane tretke, ki dopolnjuje melodično razsežnost pesmi.

Viri in literatura:

Beranič, Davorin. 1910. O slovenski narodni glasbi. *Čas. Znanstvena revija Leonove družbe* 4 (7, 8): 349–363.

Bil je to čas pri nas. 2013. Podlehnik, Društvo Trstenke.

GNI TZ 23. Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU. Terenski zvezek 23. Ljubljana: GNI ZRC SAZU.

GNI TZ 30. Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU. Terenski zvezek 30. Ljubljana: GNI ZRC SAZU.

Kokol, Marija. 2016. Pogovor z avtorico. 15. 12.

Kovačič, Mojca. 2015. *Glasbena podoba ljudske pesmi v rokopisnih, tiskanih in zvočnih virih v prvih desetletjih 20. stoletja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (Glasba na Slovenskem po 1918). <http://slovesnkaglasbenadela.ff.uni-lj.si>.

Kumer, Zmaga. 1975. *Pesem slovenske dežele*. Maribor, Obzorja.

Kunej, Drago. 2016. »Jaz nisem muzikant, jaz sem ljudski godec.« Vloga Franca Laporška pri revitalizaciji trstenk. *Traditiones* 45 (2): 81–99.

Merc, Lojzka. 2016. Pogovor z avtorico. 15. 12.

Meško, Ivan. 2001. *Pevci in muzikanti iz Leskovca v Halozah*. Ptuj: Grafika Grecer.

Sakelšek, Stanko. 2016. Pogovor z avtorjem. 23. 12.

Strajnar, Julijan. 1992. Uvod. V: Julijan Strajnar (ur.), *Rožmarin. Canti popolari sloveni/Slovenske ljudske pesmi/Slovene folk songs*. Udine: Pizzicato, 21–30.

Trstenke. 2014. Terensko snemanje. GNI Podlehnik, 26. 9. 2014, Štaj.

Vodušek, Valens. 1969. Jaz pa v gorice grem, v Haloze. *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, 30. 5. [radijska oddaja]

Vodušek, Valens. 2003 [1974]. Slovenska koroška ljudska pesem. V: Marko Terseglav in Robert Vrčon (ur.), *Etnomuzikološki članki in razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 94–100.

Vrčon, Robert. 1991. Izrazi ljudske glasbene teorije na Slovenskem. *Traditiones* 20: 107–114.

Pesmarica

1. Deklica v ogradi rožce sadi

CD/7

1. Deklica v ogradi rožce sadi,
fantič pa mimo gre pa joj veli:
»Trgaj mi rožice, delaj mi pušeljček,
če si še dekle za moje srce.«
2. Jaz pa že rožce natrgane imam,
pušeljc bi delala, pa ga ne znam,
žido kupila bom, pušeljc naredila bom,
pridi si, fantič, po njega nicoj.
3. Fantič je prišel pod okence stat,
dekle ni telo odgovora dat,
čakaj ti, ljubica, ti se boš jokala,
ti se boš jokala, jaz pa smejal.
4. Ni še minilo je meseca dva,
dekle že sinka na rokah ima,
|: sinka je zibala, mило se je jokala,
mило se je jokala, jaz pa smejal. :|

ógrad - vrt

pušeljček - majhen šopek

žida - svila, v tem primeru svilena nit

nicoj - nocoj

♩ = 104

...v o - gra - di rož - ce - sa - di, fan - tič pa mi - mo gre

De - klí - ca v o - gra - di rož - ce - sa - di, fan - tič pa mi - mo gre

...v o - gra - di rož - ce - sa - di, fan - tič pa mi - mo gre

7

pa joj - ve - li: "Tr - gaj mi ro - ži - ce, de - laj mi

pa joj - ve - li: "Tr - gaj mi ro - ži - ce, de - laj mi

pa joj - ve - li: "Tr - gaj mi ro - ži - ce, de - laj mi

12

pu - šelj - ček, če si še de - kle za mo - je - sr - ce.

pu - šelj - ček, če si še de - kle za mo - je - sr - ce."

pu - šelj - ček, če si še de - kle za mo - je - sr - ce.

2. *Dober večer, oj kristjani*

CD/8

1. Dober večer, oj kristjani,
tak vas mi pozdravljamo
in veselo novo leto
mi vam zdaj naznanimo.
2. Le pogledjte v kraje svete,
čujte, kaj se tam godi,
Jezus mali tam na slamci
ubožen v jasliah leži.
3. Tam pastirci v lepem miru
pasli svoje so ovce,
ko se angel jim prikaže,
silno se prestrašijo.
4. Zdaj veseli v novem letu,
hvalmo Jezusa naglas
in pobožno vsem živeti
kaže nam ta kratek čas.
5. Kolko jih je lani čulo
tud te pesmi mili glas,
letos pa so zakopani,
več ne bodo čuli nas.
6. Ino tako tudi z nami
lahko se zgodilo bo,
ljubga Jezusa prosimo,
da sodnik nam usmiljen bo.
7. Zdaj pa srečno vsi ostante,
Bog vam svojo daj pomoč,
v božjem miru vsi zaspite,
Bog vam daj no lahko noč.

♩ = 66

...čer, oj kri - stja - ni, tak vas mi po - zdrav - lja - mo in ve -
Do-ber ve - čer, oj kri - stja - ni, tak vas mi po - zdrav - lja - mo in ve -
...ve - čer, oj kri - stja - ni, tak vas mi po - zdra- vlja - mo in ve -

7

se - lo - no - vo le - to mi vam zdaj na - zna - ni - mo.
se - lo - no - vo le - to mi vam zdaj na - zna - ni - mo.
se - lo no - vo le - to mi vam zdaj na - zna - ni - mo.

3. *Eno drevce mi je zraslo*

CD/15

1. |: Eno drevce mi je zraslo,
drevce zeleno. :|
2. |: Pod tem drevcem hladna senca,
hladna senčica. :|
3. |: Notri spava moje dekle,
jaz pa zraven nje. :|
4. |: Ona mene poprašuje,
kdaj se jaz ženil bom. :|
5. |: Jaz se ne bom nikdar ženil,
ledik bom ostal. :|
6. |: Na mojem grobu bode zrasla
bela lilija. :|
7. |: Na mojem grobu bode zrasla
rdeča gartroža. :|
8. One se jo skup prijele,
rasle gor v nebo,
one se jo skupaj, skup prijele,
rasle gor v nebo.

gartroža - vrtnica

$\text{♩} = 80$

...drev - ce mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no.

E - no drev - ce mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no,

...drev - ce mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no.

8

e - no drev - ce mi je, mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no.

e - no drev - ce mi je, mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no.

e - no drev - ce mi je, mi je zra - slo, drev - ce ze - le - no.

4. *Jaz hodil sem po vrtecu*

1. Jaz hodil sem po vrtecu,
sem videl eno rožico,
|: jaz hodil sem po vrte-, vrtecu,
sem videl eno rožico. :|
2. To ni bla nobena rožica,
to bla je moja ljubica,
|: to ni bla nobena roža, rožica,
to bla je moja ljubica. :|
3. Jaz primem si jo za roko
in peljem si jo v kamrico,
|: jaz primem si jo za roko
in peljem si jo v kamrico. :|
4. Zvečer bla je polna veselja,
a zjutraj vsa objokana,
|: zvečer bla je polna vese-, veselja,
a zjutraj vsa objokana. :|
5. Pa kaj bi ne bla objokana,
ker krancel je zašpilala,
|: pa kaj bi ne bla objo-, objokana,
ker krancel je zašpilala. :|

♩ = 54

...vr - te - cu, ...ro - ži - co, jaz

Jaz ho-dil sem po vr - te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co, jaz

...vr - te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co, jaz

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line in G major, 2/4 time, with lyrics "...vr - te - cu, ...ro - ži - co, jaz". The middle staff is a piano accompaniment in G major, 2/4 time, with lyrics "Jaz ho-dil sem po vr - te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co, jaz". The bottom staff is a bass line in G major, 2/4 time, with lyrics "...vr - te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co, jaz". The music includes a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. There are dynamic markings like *mf* and *f*, and a repeat sign at the end of each line.

7

ho - dil sem po vr-te, vr-te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co.

ho - dil sem po vr-te, vr-te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co.

ho - dil sem po vr-te, vr-te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co.

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line in G major, 2/4 time, with lyrics "ho - dil sem po vr-te, vr-te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co.". The middle staff is a piano accompaniment in G major, 2/4 time, with lyrics "ho - dil sem po vr-te, vr-te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co.". The bottom staff is a bass line in G major, 2/4 time, with lyrics "ho - dil sem po vr-te, vr-te - cu, sem vi-del e - no ro - ži - co.". The music includes a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. There are dynamic markings like *mf* and *f*, and a repeat sign at the end of each line.

5. Jaz pa v gorico grem

1. Jaz pa v gorico grem, v gorico grem,
jaz pa v gorico grem, v gorico grem.
Kaj boš pa delal tam? Rezal bom sam.
Po gorici sma hodila, se rezati učila.
Če rezat ne boš znal, domov te bom poslal.
2. Jaz pa v gorico grem, v gorico grem,
jaz pa v gorico grem, v gorico grem.
Kaj boš pa delal tam? Kopal bom sam.
Po gorici sma hodila, se kopati učila.
Če kopat ne boš znal, domov te bom poslal.
3. Jaz pa v gorico grem, v gorico grem,
jaz pa v gorico grem, v gorico grem.
Kaj boš pa delal tam? Šprical bom sam.
Po gorici sma hodila, se špricati učila.
Če špricat ne boš znal, domov te bom poslal.
4. Jaz pa v gorico grem, v gorico grem,
jaz pa v gorico grem, v gorico grem.
Kaj boš pa delal tam? Bral ga bom sam.
Po gorici sma hodila, se brati sma učila.
|: Če brati ne boš znal, domov te bom poslal. :|

♩ = 52

...v go - ri-co grem, ...jaz pa v go - ri-co grem.
Jaz pa v go - ri-co grem, ...jaz pa v go - ri-co grem.
...v go - ri-co grem, v go-ri-co grem, jaz pa v go - ri-co grem, v go-ri-co grem.

9

Kaj boš pa de-lal tam? Re - zal bom sam. ...sma ho - di - la, se
Kaj boš pa de-lal tam? Re - zal bom sam. Po go - ri-ci sma ho - di - la, se
Kaj boš pa de-lal tam? Re - zal bom sam. Po go - ri-ci sma ho - dil - la, se

15

re - za - ti u - či - la. ...re-zat ne boš znal, do - mov te bom po - slal.
re - za - ti u - či - la. Če re-zat ne boš znal, do - mov te bom po - slal.
re - za - ti u - či - la. Če re-zat ne boš znal, do - mov te bom po - slal.

6. *Ko sem te prvič zagledal*¹

CD/4

1. Ko sem te prvič zagledal,
videl prekrasne oči,
|: videl na nebu sem zvezde,
zame edina si ti. :|
2. Ko sem te vprašal: »Me ljubiš?«
z glavco zmajala si mi,
|: nisi besedice rekla,
upam še vedno na te. :|
3. Zvezde na nebu svetijo,
k mojemu srcu žare,
|: kadar mi ta še ugasne,
zame življenja več ni. :|

¹ Basovska linija je dodana.

$\text{♩} = 184$

Ko sem te pr - vič za - gle - dal, vi - del pre - kra - sne o - či,
Ko sem te pr - vič za - gle - dal, vi - del pre - kra - sne o - či.
Ko sem te pr - vič za - gle - dal, vi - del pre - kra - sne o - či,

7

vi - del na ne - bu sem zve - zde, za - me e - di - na si ti.
vi - del na ne - bu sem zve - zde, za - me e - di - na si ti.
vi - del na ne - bu sem zve - zde, za - me e - di - na si ti.

7. Ko zjutraj si vstanem

1. Ko zjutraj si vstanem,
ko sonce gor gre,
|: z veseljem pogledam
na to ravno polje. :|
2. Pastirci pri čredi
prav milo pojejo
|: in večnemu Bogu
čast in hvalo dajejo. :|
3. Sestrička more vstati,
na pašo bode šla,
|: bo gnala na pašo
konjičkeke tri. :|
4. Brat konje nepreže
in šel je orat,
|: sestričko je pustil
prav sladko zaspat. :|
5. Brat prvo obračal,
je prekprek oral,
|: ali k njemu je stopil
en črni gospod. :|
6. »Brat, pusti oranje
in pojdi domov,
|: kjer tvoja sestrička
že svate ima.« :|
7. »Jaz tega ne verjem
in res te je ni,
|: kjer moja sestrička
še za to je ni.« :|
8. Brat drugo je brazdo
je prekprek oral,
|: ali k njemu je stopil
en zeleni gospod. :|
9. »Brat, pusti oranje
in pojdi domov,
|: kjer tvoja sestrica
že na porok bode šla.« :|
10. »Jaz tega ne verjem
in res te je ni,
|: ker moja sestrica
še za to je ni.« :|
11. Brat tretjo je brazdo
je prekprek oral
|: ali k njemu je stopil
eden beli golob. :|
12. »Brat, pusti oranje
in pojdi domov,
|: kjer tvoja sestrica
na porok bode šla!« :|
13. Brat je pustil oranje
in šel je domov,
|: doma pa je najšel
vse črno kočij. :|
14. »Brat, pojdi sem k meni,
sem mrtva doma,
|: Bog daj, da bi htela
do svetga neba.« :|

še zá to je ni - še ni primerna za to

♩ = 108

...traj— si— vsta-nem, ko— son - ce gor— gre, z ve -

Ko zju - traj— si— vsta-nem, ko— son - ce gor gre. z ve -

...si— vsta-nem, ...son - ce gor— gre,

5

se - ljem po - gle - dam na to rav - no po - lje, z ve - -lje.

se - ljem po - gle - dam na to rav - no po - lje, z ve - -lje.

...se - ljem po - gle - dam ...rav - no po - lje, -lje.

8. *Lansko leto sem se ženil*²

CD/12

1. |: Lansko leto sem se ženil,
mlado ženo sem si zbral. :|
2. |: Nič mi drugu ni pustila
kak to majhno detece. :|
3. |: Letos pa mi je umrla,
večni Bog jo k sebi vzal. :|
4. |: Dete nemre kruha jesti,
nadojit ga nima kdo. :|
5. |: Marija ga je nadojila,
Jezus ga je varval sam. :|

drugu – drugega
nemre – ne more

² Basovska linija je dodana.

♩ = 63

...le - to sem se že - nil, mla - do že - no sem si zbral,
 Lan - sko le - to sem se že - nil, mla - do že - no sem si zbral,
 ...sem se že - nil, mla - do že - no sem si zbral,

6

lan - sko le - to sem se že - nil, mla - do že - no sem si zbral.
 lan - sko le - to sem se že - nil, mla - do že - no sem si zbral.
 lan - sko le - to sem se že - nil, mla - do že - no sem si zbral.

9. Marija z Ogrskega gre

CD/5

1. Marija z Ogrskega gre,
na svete Žalostne gore,
|: za njoj pa pride fantič mlad,
nazaj bi jo poklical³ rad. :|
2. Marija pride do morja,
mornarja lepo prosila:
|: »Pripelji me prek morja
za božji lon, za nebeški tron.« :|
3. »Jaz ti ne vozim za božji lon
pa tudi ne za nebeški tron,
|: jaz vozim le za krajcarje
in tiste bele zeksarje.« :|
4. Marija pride prek morja,
mornar si začne potapljati:
|: »Pomagaj mi, Marija ti,
Marija sedem žalosti!« :|
5. »Jaz rada bi pomagala,
pa naj ti pomagajo krajcarji,
|: naj ti pomagajo krajcarji
in tisti beli zeksarji.« :|
6. Tako se s faušnjikom zgodi,
da ne bo nikol zveličani,
|: da ne bo nikol zveličani
in v sveti raj poklicani. :|

lon - plačilo

tron - prestol

krajcar - star avstrijski novc

zeksar - srebrn avstrijski novc za šest krajcarjev

faušnjik - nevoščljivec, v tem primeru skopuh

3 Pevke in pevci končni l izgovarjajo kot l, ne kot u.

$\text{♩} = 80$

...ske - ga gre, ...Ža - lo - stne go - re,

Ma - ri - ja z O - gr - ske - ga gre, na sve - te Ža - lo - stne go - re, za

...ske - ga gre, ...sve - te Ža - lo - stne go - re,

5 $\text{♩} = 96$

...njoj pa pri - de fan - tič mlad, na - zaj bi jo po - kli - cal rad, rad.

njoj pa pri - de fan - tič mlad, na - zaj bi jo po - kli - cal rad, za - rad.

...njoj pa pri - de fan - tič mlad, na - zaj bi jo po - kli - cal rad, rad.

1. 2.

10. *Medžimursko ravno polje*

CD/10

1. |: Medžimursko ravno polje,
kjer moj dragi s plugom orje. :|
2. |: On ne orje, on ne pluži,
on si svoje jade tuži. :|
3. |: Čista kiša travo rosi,
mladi Ivan Maro prosi. :|
4. |: Mara mala, duša moja,
vse je kriva majka tvoja. :|
5. |: Raj bi bila šumska ptica
nego tvoja verenica. :|⁴

4 Medžimursko ravno polje, / kjer moj dragi s plugom orje. 2. On ne orje, on ne pluži, / on o svojih bolih toži. 3. Lepi dežek travo moči, / mladi Ivan Maro prosi. 4. Mara mala, duša moja, / vse je kriva mati moja. 5. Raje bi bila gozdna ptica / kot pa tvoja zaročnica (= zaročenka).

♩ = 84

...mur - sko rav - no po - lje, kjer moj dra - gi s plu - gom o - rje, me-dži-

Me - dži - mur - sko rav - no po - lje, kjer moj dra - gi s plu - gom o - rje, me-dži-

...mur - sko rav - no po - lje, kjer moj dra - gi s plu - gom o - rje, me-dži-

7

mur - sko rav - no po - lje, kjer moj dra - gi s plu - gom or - je.

mur - sko rav - no po - lje, kjer moj dra - gi s plu - gom or - je.

mur - sko rav - no po - lje, kjer moj dra - gi s plu - gom or - je.

11. *Odplula, odplula je barčica moja*

CD/13

1. Odplula, odplula je barčica moja,
odplula, odplula je barčica moja,
odplula, odplula je barčica moja,
odplula, odplula je sredi morja.
2. |: Na sredi, na sredi je barčica stala, :|
odplula, odplula je sredi morja.
3. |: Ne morem, ne morem se jaz povrniti, :|
ne morem, ne morem se sredi morja.
4. |: Je morje, je morje široko, globoko, :|
široko, globoko je sredi morja.

♩ = 88

...od - plu-la je bar-či-ca mo - ja, od - plu - la, od - plu - la, od - plu-la je bar-či-ca mo - ja, od - plu - la, od - plu - la, od - plu-la je bar-či-ca mo - ja, ...plu - la, od -

6

plu-la je bar-či-ca mo - ja, od - plu - la, od - plu-la je bar-či-ca plu-la je bar-či-ca mo - ja, od - plu - la, od - plu-la je bar-či-ca plu-la je bar-či-ca mo - ja, ...plu - la, od - plu-la je bar-či-ca

12

mo - ja, od - plu - la, od - plu - la je sre - di mo - rja. mo - ja, od - plu - la, od - plu - la je sre - di mor - ja. mo - ja, ...plu - la, od - plu - la je sre - di mor - ja.

12. *Po gorci Jezus hodil*

CD/11

1. Po gorci Jezus hodil,
je sladko vince sjal,
vinograd blagoslovil,
ko je pod trsem spal.
2. Pa milo se razjoče
čez nehvaležni svet
in trojne solze toči
na vinske trte cvet.
3. Ta prvo solzo toči,
ker videl je ljudi,
ki bodo vince pili
in njega križali.
4. Ta drugo solzo toči
čez lepi samski stan,
ker mu bo vince krivo
veliko dušnih ran.
5. Ta tretjo solzo toči
čez može in žene,
ker jim bo sladko vince
pokvarilo srce.
6. Tud z Jezusom razjoče
zdaj vinska trta se
in solze spremenijo
se v grozdne jagode.
7. Zato pa pijmo vince
s poštenega srca,
nikdar ne pozabimo
na solze Jezusa.
8. Je vince, mir in sprava,
dar božje milosti,
|: nobena sveta maša
brez vinca brana ni. :|

♩ = 52

...ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce_ sja, vi -

Po gor - ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce_ sja, vi -

...ci Je - zus ho - dil, je slad - ko vin - ce_ sja, vi -

5

no - grad bla - go - slo - vil, ko je pod tr - sem_ spal.

no - grad bla - go - slo - vil, ko je pod tr - sem_ spal.

no - grad bla - go slo - vil, ko je pod tr - sem_ spal.

13. Po jezeru bliz Triglava

1. Po jezeru bliz Triglava,
bliz Triglava, bliz Triglava,
po jezeru bliz Triglava
|: čolnič⁵ plava sem ter tja. :|
2. V čolnu glasno se prepeva,
se prepeva, se prepeva,
v čolnu glasno se prepeva,
|: da odmeva od gore. :|
3. Mile ptice po dolinah,
po dolinah in planinah,
mile ptice po dolinah
|: in planinah se bude. :|
4. Kjer so čule pesem mojo,
pesem mojo, pesem mojo,
kjer so čule pesem mojo,
|: vsaka svojo žvrgole. :|

5 Pevke in pevci l izgovarjajo kot l, ne kot u.

♩ = 54

...ze - ru - bliz Tri - gla - va, bliz Tri - gla - va, bliz Tri - gla - va,
Po je - ze - ru - bliz Tri - gla - va, bliz Tri - gla - va, bliz Tri - gla - va,
...ze - ru - bliz Tri - gla - va, bliz Tri - gla - va, bliz Tri - gla - va,

9

...ze - ru - bliz Tri - gla - va čol - nič pla - va sem ter tja, tja.
po je - ze - ru - bliz Tri - gla - va čol - nič pla - va sem ter tja, tja.
...ze - ru - bliz Tri - gla - va čol - nič pla - va sem ter tja, tja.

14. *Pozimi, poleti sem hodil k dekleti*

CD/6

1. Pozimi, poleti
sem hodil k dekleti,
ko pa pride jesen,
pa več blizu ne smem.
Tra-la la-la, tra-la la-la la,
ko pa pride jesen,
pa več blizu ne smem.
2. Mi je listje dol padlo,
se je dekle jokalo,
se je dekle jokalo
za ledik svoj stan.
Tra-la la-la, tra-la la-la la,
se je dekle jokalo
za ledik svoj stan.
3. Mi je Dravca pritekla,
mi je zibko prinesla,
o, kak lušno je zdaj,
ko imam zibati kaj.
Tra-la la-la, tra-la la-la la,
o, kak lušno je zdaj,
ko imam zibati kaj.
4. Mi je Dravca odtekla,
mi je zibko odnesla,
o, kak lušno je zdaj,
ko sem zibelke fraj.
Tra-la la-la, tra-la la-la la,
|: o, kak lušno je zdaj,
ko sem zibelke fraj. :|

fraj – prost

♩ = 116

...zi - mi, po - le - ti sem ho - dil k de - kle - ti, ko pa

Po - zi - mi, po - le - ti sem ho - dil k de - kle - ti, ko pa

...zi - mi, po - le - ti sem ho - dil k de - kle - ti, ko pa

5

pri - de je - sen, pa več bli - zu ne smem. Tra - la la - la, tra -

pri - de je - sen, pa več bli - zu ne smem. Tra - la la - la, tra -

pri - de je - sen, pa več bli - zu ne smem. Tra - la la - la, tra -

11

la la - la la, ko pa pri - de je - sen, pa več bli - zu ne smem.

la la - la la, ko pa pri - de je - sen, pa več bli - zu ne smem.

la la - la la, ko pa pri - de je - sen, pa več bli - zu ne smem.

15. *Preljubi ti ženin*

CD/14

1. Preljubi ti ženin,
preljubi tvoj stan,
so ti rožice cvele,
še cvetejo zdaj,
|: le jemlji slovo
od ledik stanu,
od očeta pa ravno tako. :|

2. Premili ti ženin,
premili tvoj stan,
ti ledičen nisi,
le stopi na stran,
|: le jemlji slovo
od ledik stanu,
od očeta pač ravno tako. :|

3. Premila nevesta,
premili tvoj stan,
več ledična nisi,
le stopi na stran,
|: le vzemi slovo
od ledik stanu,
od deklic pač ravno tako. :|

ledik, ledičen – samski

$\text{♩} = 126$

...tvoj- stan,
Pre - lju - bi ti že - nin, pre - lju - bi tvoj. stan, so ti ro - ži - ce cve - le, še
...že - nin, pre - lju - bi tvoj stan, so ti ro - ži - ce cve - le, še

7

...jo — zdaj, sta -
cve - te - jo — zdaj, le je - mlji slo - vo od le - dik sta -
cve - te - jo zdaj, ...je - mlji slo - vo od le - dik sta -

12

1. 2.
nu, ...pa rav - no ta - ko, -ko.
nu, od o - če - ta pa rav - no ta - ko, le -ko.
nu, od o - če - ta pa rav - no ta - ko, -ko.

16. Ptičke je vprašala

1. Ptičke je vprašala,
kdaj bo že skor pomlad,
al bo že skoraj zelena spomlad, spomlad,
al bo že skoraj zelena spomlad.
2. Pomlad pa že prišla bo,
mene na svet ne bo,
mene ujo djali v to črno zemljo, zemljo,
mene ujo djali v to črno zemljo.
3. Tičke en čas pojo,
rožce en čas cveto,
naše življenje je ravno tako, tako,
naše življenje je ravno tako.

ujo - bodo

$\text{♩} = 132$

...vpra - ša - la, ...bo že skor po - mlad, ...že

Pti - čke je vpra - ša - la, kdaj bo že skor po - mlad, al bo že

...vpra - ša - la, kdaj bo že skor po - mlad, al bo že

8

sko-raj ze - le - na spo - mlad, spo - mlad, ...bo že sko-raj ze - le - na spo - mlad.

sko-raj ze - le - na spo - mlad, spo - mlad, al bo že sko-raj ze - le - na spo - mlad.

sko-raj ze - le - na spo - mlad, spo - mlad, ...sko-raj ze - le - na spo - mlad.

17. Sem šel, sem šel čez gmajnico

CD/16

1. Sem šel, sem šel čez gmajnico,
sem slišal ptičke pet lepo,
so pele ptičke pesnico,
od svoje ljubce grem domov.
|: Ti hoj-la dri-ja, hoj-la drom,
od svoje ljubce grem domov. :|
2. Še prej ko se na vas podam,
zelen klobuk na glavco dam,
za klobuk pa perja dva,
da me bo vidla ljubica.
|: Ti hoj-la dri-ja, hoj-la drom,
da me bo vidla ljubica. :|
3. Ko dekle to zaslišalo,
je okence odpiralo,
je okence odpiralo,
je fantiča poljubilo.
|: Ti hoj-la dri-ja, hoj-la drom,
je fantiča poljubilo. :|

gmajnico - majhen srenjski pašnik, v tem primeru lahko tudi gozdiček

♩ = 58

...gmaj - ni - co, sem sli-šal pti-čke pet le - po, so pe-le

Sem šel, sem šel čez gmaj - ni - co, sem sli-šal pti-čke pet le - po, so pe-le

...gmaj - ni - co, sem sli-šal pti-čke pet le - po, so pe-le

8

pti - čke pe - smi - co, od svo-je ljub-ce grem do - mov.

pti - čke pe - smi - co, od svo-je ljub-ce grem do - mov. Ti hoj - la

pti - čke pe - smi - co, od svo-je ljub-ce grem do - mov.

14

Hoj-la dri-ja, hoj - la drom, od svo-je ljub-ce grem do - mov, grem do - mov.

dri - ja, hoj-la drom, od svo-je ljub-ce grem do - mov, ti grem do - mov.

Hoj-la dri-ja, hoj - la drom, od svo-je ljub-ce grem do - mov, grem do - mov.

18. Snočkaj sem no pošto dobil

CD/2

1. Snočkaj sem no pošto dobil,
ko sem že na pojstli bil,
da m je ljubca svate imela,
gvišno se bo ženi-, ženila.
2. Jaz pa nato gori vstanem,
svoji ljubci se podam,
|: da b še enkrat ž njoj govoril,
prej ko bom slovo, slovo jemal. :|

gvišno – zagotovo

ž njoj – z njo

♩ = 76

...že na poj - stli bil,

Sno-č kaj sem no po - što do - bil, ko sem že na poj - stli - bil,

...sem no ...do - bil, ...že na poj - stli bil,

9

...ljub - ca sva - te j - me - la, gvi - šno se bo že - ni, že - ni - la.

da m je ljub - ca sva - te j - me - la, gvi - šno se bo že - ni, že - ni - la.

...ljub - ca sva te j - me - la, gvi - šno se bo že - ni, že - ni - la.

19. Šla bom na goro visoko

CD/1 in 18⁶

1. Šla bom na goro visoko, visoko,
šla bom na goro visoko, visoko,
šla bom na goro visoko, visoko,
vrgla bom sinka v Donavo.
2. |: Plavaj mi, plavaj, sinko moj, sinko moj, :|
kakor je plaval⁷ očka tvoj.
3. |: Očka je plaval Savico, Dravico, :|
ti boš pa plaval Donavo.
4. |: Očka bo plaval v hlačkicah, v hlačkicah, :|
|: ti boš pa plaval čisto nag. :|

6 Pevke Trstenke so se pesem *Šla bom na goro visoko* (in še nekatere druge pesmi) v načinu na tretko naučile na podlagi transkripcije posnetka pevk iz Velike Varnice iz leta 1969.

7 Pevke končni l izgovarjajo kot l, ne kot u.

♩ = 108

...go - ro vi - so - ko, vi - so - ko, šla bom na

Šla bom na go - ro vi - so - ko, vi - so - ko, šla bom na

...go - ro vi - so - ko, vi - so - ko, šla bom na

7

go - ro vi - so - ko, vi - so - ko, šla bom na go - ro

go - ro vi - so - ko, vi - so - ko, šla bom na go - ro

go - ro vi - so - ko, vi - so - ko, šla bom na go - ro

13

vi - so - ko, vi - so - ko, vr - gla bom sin - ka v Do - na - vo.

vi - so - ko, vi - so - ko, vr - gla bom sin - ka v Do - na - vo.

vi - so - kô, vi - so - kô, vr - gla bom sin - ka v Dô - na - vo.

20. To je veselje Štajerca

CD/3

1. To je veselje Štajerca,
če Bog mu sladko vince da.
Ju-hej, ju-hej, zajucka rad,
se žalosti ni treba bat.
2. Ko zima jemlje že slovo,
obreže Štajerc trs lepo.
Ju-hej, ju-hej, šparovn res ni,
»Boš dal nam grozdja,« spet veli.
3. In ko pomlad prihaja že,
vesel v vinograd Štajerc gre.
Ju-hej, ju-hej, z motko kopa
okoli trsa svojega.
4. In ko se čriček oglasi,
srce se Štajercu smeji.
Ju-hej, ju-hej, spet gremo brat,
boš težke brente nosil rad.
5. In kadar pride Martin svet,
pogleda Štajerc v svojo klet.
Ju-hej, ju-hej, žlahtno blago,
zdaj boš nam žulje celilo.
6. O Bog te živi, ljubi brat,
da bi ga pila dostikrat.
Ju-hej, ju-hej, radujmo se,
to so navade štajerske.
Ju-hej, ju-hej, še za naprej,
o mili Bog, na nas poglej.

šparovn - varčen
motka - motika

$\text{♩} = 63$

...ve - se - lje Šta-jer - ca, će Bog mu slad - ko vin-ce da.

To je ve - se - lje Šta-jer - ca, će Bog mu_ slad - ko vin-ce da.

...ve - se - lje Šta-jer - ca, će Bog mu_ slad - ko vin-ce da.

9

Ju-hej, ju - hej, za-ju-cka rad, se ža-lo - sti ni tre - ba bat. —

Ju-hej, ju - hej, za-ju-cka rad, se ža-lo - sti ni tre - ba bat. —

Ju-hej, ju - hej, za-ju-cka rad, se ža-lo - sti ni tre - ba bat. —

21. Travniki so že zeleni

1. Travniki so že zeleni,
z rožicami okrašeni,
|: pojdmo jih kosit,
pojdmo jih kosit
in dekleta gor budit. :|
2. Dobro jutro, ljubca moja,
al s kaj dobro spančkala,
|: al s kaj spančkala,
al s kaj sanjala,
al s kaj mislila name? :|
3. Nič kaj dobro nisem spala,
celo noč sem poslušala,
|: men je dolgčas blo,
men je dolgčas blo,
ker te tri noči ni blo. :|
4. Kaj se ti bo čudno zdelo,
če me tri noči ni blo,
|: kaj pa takrat bo,
kaj pa takrat bo,
ko bo treba jemat slovo? :|
5. Slovo bo treba že jemati,
v tuje kraje se podati,
|: siva suknjica,
svetla sabljica,
to bo moja ljubica. :|

♩ = 88

...so že ze - le - ni, z ro - ži - ca - mi o - kra - še - ni, poj - dmo

Trav - ni - ki so že ze - le - ni, z ro - ži - ca - mi o - kra - še - ni, poj - dmo

...so že ze - le - ni, z ro - ži - ca - mi o - kra - še - ni, poj - dmo

5

jih ko - sit, poj - dmo jih ko - sit in de - kle - ta gor bu - dit.

jih ko - sit, poj - dmo jih ko - sit in de - kle - ta gor bu - dit.

jih ko - sit, poj - dmo jih ko - sit in de - kle - ta gor bu - dit.

22. V jesenski noči jaz ne morem spati⁸

CD/9

1. V jesenski noči jaz ne morem spati,
ker mi solze⁹ zalivajo oči,
|: ali mesec sveti, jaz pa premišljujem,
kak se pri moji ljubici godi. :|

2. Dve let in pol sma midva se ljubila,
dve let in pol sma midva srečna bla,
|: sma slišala škrjančke žvrgoleti,
sma slišala pastirčke juckati. :|

3. Pod lipico sma midva si sedela,
pod lipicoj sma midva srečna bla,
|: ali božja roka naju je ločila,
sam Bog ve, kedaj se vidima. :|

4. Da še enkrat mojega življenja,
rad bi videl svojo ljubico,
|: za njoj bi šel, za njoj bi dal življenje,
za njoj bi dal jaz svojo lastno kri. :|

8 Basovska linija je dodana.

9 Pevke l izgovarjajo kot l, ne kot u.

$\text{♩} = 72$



...no - či jaz ne mo-rem spa - ti, ker mi sol - ze za -

V Je-sen-ski no - či jaz ne mo-rem spa - ti, ker mi sol - ze za -

6



li - va - jo o - či, a - li me - sec sve - ti, jaz pa pre - mi -

li - va - jo o - či, a - li me - sec sve - ti, jaz pa pre - mi -

li - va - jo o - či, ...me - sec sve - ti, jaz pa pre - mi -

10



šlju - jem, kak se pri mo - ji lju - bi-ci go - di, a - li -di.

šlju - jem, kak se pri mo - ji lju - bi-ci go - di, a - li -di.

šlju - jem, kak se pri mo - ji lju - bi-ci go - di, -di.

23. *Visela je jabolka rudeča*

1. Visela je, visela je
jabolka¹⁰ rudeča,
visela je, vise-, visela
je jabolka rudeča.
2. Dekle jo je utrgalo,
je svojmu fantu dalo,
dekle jo je utrga-, utrgalo,
je svojmu fantu dalo.
3. Ti si moj, ali ti si moj,
al drugi pa nobeden,
ti si moj, ali, al ti si moj,
al drugi pa nobeden.

¹⁰ Pevke l izgovarjajo kot l, ne kot u.

♩ = 76

...je, vi - se - la je ja - bol - ka ru - de - ča,
 Vi - se - la je, vi - se - la je ja - bol - ka ru - de - ča,
 ...la je, vi - se - la je ja - bol - ka ru - de - ča,

7

vi - se - la je, vi - se, vi - se - la je ja - bol - ka ru - de - ča.
 vi - se - la je, vi - se, vi - se - la je ja - bol - ka ru - de - ča.
 vi - se - la je, vi - se, vi - se - la je ja - bol - ka ru - de - ča.

24. Voda mi teče in šumlja

CD/17

1. Voda mi teče in šumlja,
izpod tega mostiča zidanega,
|: tam se je deklica umivala,
solze¹¹ si je brisala. :|
2. Kaj pa je tebi, deklica,
da si tak močno žalostna,
|: tebi se že na očeh pozna,
da si se jokala. :|
3. Nisem se, nisem, pa se ne bom,
kadar moj fantič odraščal ne bo,
|: s totega kraja na drugi kraj,
ne bo ga več nazaj. :|

odraščal - odpotoval

totega - tega

11 Pevke l izgovarjajo kot l, ne kot u.

$\text{♩} = 104$

...da mi te - če in šu - mlja, ...te - ga
Vo - da mi te - če in šu - mlja, i - zpod te - ga
...mí te - če in šu - mlja, i - zpod te - ga

6

mou - sti - ča zi - da - ne - ga, ...je de - kli - ca
mou - sti - ča zi - da - ne - ga, tam se je de - kli - ca
mou - sti - ča zi - da - ne - ga, ...se je de - kli - ca

11

umi - va - la, sol - ze si je bri - sa - la,
umi - va - la, sol - ze si je bri - sa - la,
umi - va - la, sol - ze si je bri - sa - la,

Podatki o zvočnih posnetkih

- 1. Deklica v ogradi rožce sadi**
(GNI Podlehnik, 13. 11. 2015, Štaj./6)
Posneto: Podlehnik, 2015.
Pele: Društvo Trstenke (Helena Gabrovec, Kristina Habjanič, Danica Jelen, Milka Jelen, Marica Junger, Marija Jus, Angela Krajnc, Anica Lozinšek, Lojzka Merc, Tinka Merc, Olga Šega in Jožica Trafela).
- 2. Dober večer, oj kristjani**
(GNI M 30.151)
Posneto: Gruškovje, 1968.
Peli: Franček Habjanič, Jakec Habjanič, Simon Habjanič, ml., Simon Habjanič, st., Stanko Habjanič, Tevžek Habjanič, Tunek Habjanič in Tunek Habjanič.
- 3. Eno drevce mi je zraslo**
(GNI Podlehnik, 13. 11. 2015, Štaj./4)
Posneto: Podlehnik, 2015.
Pele: Društvo Trstenke (Helena Gabrovec, Kristina Habjanič, Danica Jelen, Milka Jelen, Marica Junger, Marija Jus, Angela Krajnc, Anica Lozinšek, Lojzka Merc, Tinka Merc, Olga Šega in Jožica Trafela).
- 4. Jaz hodil sem po vrtecu***
Posneto: Podlehnik, oktober 2010.
Peli: Pevci Kopači iz Podlehnik (Janez Feguš, Peter Feguš, Alojz Grabrovec, Bojan Jelen, Franček Merc, Mirko Milošič, Stanko Sakelšek in Janez Trafela).
- 5. Jaz pa v gorico grem**
(GNI Podlehnik, 13. 11. 2015, Štaj./1)
Posneto: Podlehnik, 2015.
Pele: Društvo Trstenke (Helena Gabrovec, Kristina Habjanič, Danica Jelen, Milka Jelen, Marica Junger, Marija Jus, Angela Krajnc, Anica Lozinšek, Lojzka Merc, Tinka Merc, Olga Šega in Jožica Trafela).
- 6. Ko sem te prvič zagledal**
(GNI M 31.180)
Posneto: Sedlašek, 1970.
Pele: Malika Ferš, Mila Jelen in Marica Rodošek.
- 7. Ko zjutraj si vstanem**
(GNI M 30.049)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: Marija Emeršič, Vilko Ivančič, Gizela Kozel, Marija Krajnc, Martin Krajnc, Micika Krajnc, Jože Turk in Anica Vidovič.

* Transkripciji št. 4 in 21 sta nastali po posnetkih, ki sta last Vesne Sever Borovnik.

8. **Lansko leto sem se ženil**
(GNI M 31.063)
Posneto: Sedlašek, 1970.
Peli: Malika Ferš, Mila Jelen
in Marica Rodošek.
9. **Marija z Ogrskega gre**
(GNI M 30.054)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: Marija Emeršič, Vilko Ivančič,
Gizela Kozel, Marija Krajnc, Martin
Krajnc, Micika Krajnc, Jože Turk
in Anica Vidovič.
10. **Medžimursko ravno polje**
(GNI M 33.005)
Posneto: Trdobjoci, 1971.
Peli: ženske in moški na
praznovanju zlate poroke.
11. **Odplula, odplula je barčica moja**
(GNI M 30.056)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: Marija Emeršič, Vilko Ivančič,
Gizela Kozel, Marija Krajnc, Martin
Krajnc, Micika Krajnc, Jože Turk
in Anica Vidovič.
12. **Po gorci Jezus hodil**
(GNI Podlehnik, 13. 11. 2015, Štaj./5)
Posneto: Podlehnik, 2015.
Pele: Društvo Trstenke (Helena
Gabrovec, Kristina Habjanič, Danica
Jelen, Milka Jelen, Marica Junger,
Marija Jus, Angela Krajnc, Anica
Lozinšek, Lojzka Merc, Tinka Merc,
Olga Šega in Jožica Trafela).
13. **Po jezeru bliz Triglava**
(GNI T 243 A/7)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: ženske in moški pri ličkanju
koruze.
14. **Pozimi, poleti sem hodil k dekleti**
(GNI Cirkulane, 9. 9. 2009, Štaj./9)
Posneto: Cirkulane, 2009.
Peli: Ljudski pevci iz Cirkulan
(Ivan Hercog, Franc Korenjak, Jože
Petrovič, Terezija Petrovič, Danijel
Polajžer in Tonček Žumbar).
15. **Preljubi ti ženin**
(GNI M 30.062)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: Martin Krajnc, Vilko Ivančič,
Jože Turk in drugi.
16. **Ptičke je vprašala**
(GNI M 30.380)
Posneto: Sedlašek, 1969.
Peli: Janez Podgoršek, ml., Janez
Podgoršek, st., Lizika Podgoršek
in Anton Vuzmek.
17. **Sem šel, sem šel čez gmajnico**
(GNI Cirkulane, 9. 9. 2009, Štaj./11)
Posneto: Cirkulane, 2009.
Peli: Ljudski pevci iz Cirkulan
(Ivan Hercog, Franc Korenjak, Jože
Petrovič, Terezija Petrovič, Danijel
Polajžer in Tonček Žumbar).

18. **Snočkaj sem no pošto dobil**
(GNI M 30.036)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: Vilko Ivančič, Martin Krajnc,
Jože Turk in drugi.
19. **Šla bom na goro visoko**
(GNI Podlehnik, 13. 11. 2015, Štaj./7)
Posneto: Podlehnik, 2015.
Pele: Društvo Trstenke (Helena
Gabrovec, Kristina Habjanič, Danica
Jelen, Milka Jelen, Marica Junger,
Marija Jus, Angela Krajnc, Anica
Lozinšek, Lojzka Merc, Tinka Merc,
Olga Šega in Jožica Trafela).
20. **To je veselje Štajerca**
(GNI Podlehnik, 13. 11. 2015, Štaj./3)
Posneto: Podlehnik, 2015.
Pele: Društvo Trstenke (Helena
Gabrovec, Kristina Habjanič, Danica
Jelen, Milka Jelen, Marica Junger,
Marija Jus, Angela Krajnc, Anica
Lozinšek, Lojzka Merc, Tinka Merc,
Olga Šega in Jožica Trafela).
21. **Travniki so že zeleni***
Posneto: Podlehnik, oktober 2010.
Peli: Pevci Kopači iz Podlehnik
(Janez Feguš, Peter Feguš, Alojz
Grabrovec, Bojan Jelen, Franček
Merc, Mirko Milošič, Stanko Sakelšek
in Janez Trafela).
22. **V jesenski noči jaz ne morem spati**
(GNI M 31.177)
Posneto: Sedlašek, 1970.
Pele: Malika Ferš, Mila Jelen
in Marica Rodošek.
23. **Visela je jabolka rudeča**
(GNI T 243 A/1)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: ženske in moški pri ličkanju
koruze.
24. **Voda mi teče in šumlja**
(GNI M 30.344)
Posneto: Velika Varnica, 1969.
Peli: Vilko Ivančič, Janko Krajnc,
Francl Krajnc, Viktor Krajnc
in Konrad Šmigoc.

Haloško petje na tretko je knjižno povabilo v svet odzvenov arhaičnega petja, zapisanega v trdo življenje haloških kmetov in viničarjev. V njem je z besedo in z notnimi zapisi upodobljena dolgo prezrta posebnost tega dela slovenskega sveta, kjer je ob petju zazvenel »glas, ki gre prek vseh glasov«. Očaranost nad tem glasom in poti njegovega odstiranja in ohranjanja so prelili v svoje zapise Lojzka Merc, vodja pevk Trstenk iz Podlehnik v Halozah, Mirko Ramovš, upokojeni sodelavec Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, in Jasna Vidakovič, upokojena urednica za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija in avtorica radijskih oddaj *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, etnomuzikološko pa ga je ovrednotila sodelavka Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU dr. Urša Šivic.

Petje, ki se je ohranilo v razgibanih predelih haloškega gričevja, se je ob posebnih priložnostih selilo v zvočne prostore osrednjeslovenske radijske hiše in na odre javnih prireditev, z objavo posnetih pesmi in z etnomuzikološko analizo pa vstopa v svet vsakega posameznika. Vanj prihaja hkrati z nizom posnetih pesmi, objavljenih na spremljajoči zgoščenci, in z zvočnim vabilom v Haloze, tiste od včeraj in tiste, ki želijo ostati med nami.

Dr. Marija Klobčar

Gena: 10,00 €

